

Odsjek za komparativnu književnost

DJELATNOSTI ODSJEKA

Odsjek za komparativnu književnost bavi se istraživačkom i predavačkom djelatnošću čija je temeljna odrednica usmjerenost na proučavanje književnosti i srodnih umjetnosti i medija (kazalište, film), primarno u kontekstu međusobnih utjecaja i veza pojedinih nacionalnih i jezično-kulturnih zona. Osim što ga odlikuje internacionalno, komparatističko usmjerenje, Odsjek je – u skladu s temeljnim zamislima komparatistike – od svojih početaka i u metodološkome smislu izrazito interdisciplinaran i otvoren utjecajima srodnih humanističkih disciplina. Program studija komparativne književnosti još uvijek je jedini te vrste na hrvatskim sveučilištima i usporediv je sa sličnim studijima na europskim i američkim sveučilištima, a Odsjek danas obuhvaća pet katedara: Katedru za teoriju književnosti i kulture, Katedru za opću povijest književnosti, Katedru za komparativno proučavanje hrvatske književnosti, Katedru za teatrologiju i dramatologiju te Katedru za filmologiju.

Od svojih početaka Odsjek njeguje razgranatu istraživačku i znanstvenu djelatnost, po kojoj je prepoznat kao važna znanstvenoistraživačka jedinica u ovome dijelu Europe. Ne napuštajući tradicionalno odsječko načelo istraživačke višestranosti, nastavnici svoj znanstveno-nastavni rad u odabranim užim područjima neprestano razvijaju u skladu s najrecentnijim kretanjima unutar struke, bilo da uvode nove istraživačke teme i paradigme bilo da postojeće proširuju i unapređuju u sadržajnom i metodološkom smislu. Nastavnici redovito sudjeluju u domaćim i međunarodnim znanstvenim projektima, a na Odsjeku je u posljednjim trima desetljećima vođeno nekoliko istraživačkih projekata (jedan je u tijeku).

Cjelokupan istraživački rad Odsjeka rezultirao je s gotovo dvjesto objavljenih autorskih knjiga te nekoliko stotina znanstvenih i stručnih radova u domaćim i stranim časopisima, od kojih je nemali broj visoko ocijenjen u našoj, pa i u svjetskoj stručnoj javnosti. Bivši i aktivni nastavnici komparativne književnosti višestruki su dobitnici različitih znanstvenih nagrada, nagrada strukovnih i umjetničkih udruga, znanstvenici s međunarodnim iskustvom i ugledom te predavači na različitim poslijediplomskim programima i utemeljitelji novih područja studija na Filozofskome fakultetu i Sveučilištu u Zagrebu. Do danas je šest nastavnika Odsjeka izabrano u redovite članove Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti: Ivan Slamnig, Milivoj Solar, Mirko Tomasović, Pavao Pavličić, Zoran Kravar i Boris Senker.

S obzirom na to da se istraživački rad odvija u uskoj sprezi s nastavnim, objavljene knjige i radovi redovito služe i kao važni nastavni materijali ne samo na studiju unutar Odsjeka nego i u okviru ostalih srodnih programa na hrvatskim sveučilištima. Nastavnici pritom redovito surađuju i na temeljnim leksikografskim izdanjima, pri čemu su u nekima bili i glavni urednici (A. Peterlić, *Filmska enciklopedija*, 1986–1990; B. Senker, *Bibliografija kazališta*, 2004; *Kazališni leksikon*, u pripremi) ili suurednici (L. Čale Feldman i D. Duda, *Mali leksikon hrvatske književnosti*, 1998; N. Gilić, *Filmski leksikon*, 2003; Z. Kravar, *Hrvatska književna enciklopedija*, 2010–2012). Na Odsjeku je nastalo i nekoliko temeljnih rasprava i priručnika iz širega područja struke, prvi

od kojih je objavio utemeljitelj i prvi profesor na Odsjeku Ivo Hergešić – *Poredbenu ili komparativnu književnost* (1932). Riječ je ujedno o prvome hrvatskom, ali i jednome od onodobnih rijetkih europskih uvoda u disciplinu, kojim ju je Hergešić nastojao afirmirati i popularizirati u hrvatskim akademskim krugovima. Godine 1995. Miroslav Beker nadopunio ga je novim i osuvremenjenim *Uvodom u komparativnu književnost*. Nastavnici Odsjeka autori su i do danas jedinih hrvatskih sintetskih pregleda svjetske književnosti – Ivan Slamnig *Svjetske književnosti zapadnoga kruga* (1973, 2001) te Milivoj Solar *Povijesti svjetske književnosti* (2003) i *Suvremene svjetske književnosti* (1982, 1997). Profesor Solar objavio je još nekoliko priručnika koji su do danas ostali nezaobilaznima u akademskim krugovima, kao i u široj uporabi: *Teoriju književnosti* (1976, do 2005. godine doživjela čak dvadeset izdanja), *Rječnik književnoga nazivlja* (2006) i *Književni leksikon* (2007, 2011). Njima se u području filmologije mogu pridružiti i *Osnove teorije filma* Ante Peterlića (1977, 2001), a u području teatrologije *Kazališni glosarij* Maje Hribar-Ožegović (1984).

Odsjek je u suradnji s Književnim krugom Split, Sveučilišnom knjižnicom te Zavodom za znanstveni i umjetnički rad HAZU u Splitu 1998. godine pokrenuo godišnji međunarodni znanstveni skup, čiji je rad nastavljen u okviru drugih projekata, a potom i kao samostalan istraživački projekt. Zaključno s 2017. godinom u okviru toga kontinuirana projekta održano je dvadeset znanstvenih skupova na kojima su sudjelovali ugledni hrvatski i inozemni znanstvenici. Godišnji skupovi pokrivali su širok opseg tema koje su se usklađivale s najnovijim spoznajama i kretanjima u komparatistici i znanosti o književnosti općenito, uzimajući u obzir i aktualne književno-kulturne obljetnice. U izboru tema kombinirali su se književnopovijesni, teorijski i uži komparatistički pristupi, a prigodno su bili obrađivani i opusi odabranih klasika hrvatske književnosti. Redovito su objavljivani i godišnji zbornici radova, koji su od 2010. godine imali međunarodno uredništvo, a Odsjek im je od 2009. suizdavač.

Od 2007. godine Odsjek za komparativnu književnost suorganizator je i niza književnoznanstvenih skupova s međunarodnim sudjelovanjem koji se u suradnji s Centrom za ženske studije u Zagrebu organiziraju u okviru *Dana Marije Jurić Zagorke*. Uz redovitu krovnu temu ženskog autorstva i njegove percepcije i recepcije u različitim društvenim i kulturnopovijesnim kontekstima (*Marija Jurić Zagorka: život, djelo, naslijeđe*) ti skupovi svake godine pokrivaju raznovrsne i trenutno aktualne teme kulturnoteorijske naravi, spajajući gledišta suvremene feminističke teorije i široka raspona društvenih i humanističkih disciplina. Skup također redovito slijede godišnji zbornici radova, u izdanju Centra za ženske studije.

Osim u kontekstu znanstvenoistraživačkoga rada mnogi su nastavnici aktivni i u različitim područjima kulture – kao gosti, suradnici, urednici, članovi povjerenstava ili voditelji u različitim književnim, kazališnim, filmskim i radio-televizijskim programima i događanjima. Članovi Odsjeka bili su ili su trenutno aktivni i kao članovi uredništva u brojnim zbornicima znanstvenih radova te u znanstvenim časopisima, kao i u stručnim, književnim, kazališnim i filmskim časopisima ili novinama za kulturu. Takva se višestranost na Odsjeku razvija od samih početaka, odnosno od Ive Hergešića, koji je djelovao i kao novinar, književni kritičar te plodan prevoditelj, zaslužan za prijevode sedamdesetak djela svjetske književnosti s nekoliko europskih jezika. I mnogi su se ostali članovi Odsjeka bavili prevođenjem književnih i stručnih tekstova, pri čemu su se – kad je riječ o književnim prijevodima – osobito istaknuli Ivan Slamnig, prevoditelj više stotina tekstova s petnaestak jezika, ponajviše s engleskoga i švedskoga, te Mirko Tomasović, koji je objavio dvadesetak knjiga književnih prijevoda s romanskih jezika. Osim Ivana Slamniga, koji je svojim proznim, pjesničkim i dramskim radom stekao i status klasika hrvatske književnosti 20. stoljeća, na Odsjeku je djelovalo još nekoliko priznatih književnika – Pavao Pavličić i Boris Senker – a tu tradiciju u mlađem naraštaju nastavljaju i Luka Bekavac te Branislav Oblučar.

Slijeva nadesno stoje: Gordana Slabinac, Dean Duda, Ante Peterlić, Slaven Jurić, Cvijeta Pavlović, Milivoj Solar, Andrea Zlatar Violić, Miroslav Beker, Pavao Pavličić, Lidija Sočo, Zoran Kravar, slijeva nadesno čuče: Mirko Tomasović, Boris Senker, 1996.

STUDIJSKI PROGRAM

Sâm studij na Odsjeku je slijedom reforme 1972/73. godine organiziran tako da naglasak bude na mogućnosti studenata da samostalno odabiru konkretne sadržaje koje upisuju, uz obavezu pridržavanja minimalna propisana omjera pojedinih područja i tema. Osim što je to studij učinilo atraktivnijim iz studentske vizure, omogućilo je, dapače poticalo inoviranje sadržaja i kontinuiran istraživački rad nastavnika. Zbog takvih odlika studij se lako prilagodio okviru bolonjske reforme 2005/06. godine, pa je danas organiziran tako da je i u sadašnjem modelu maksimalno očuvana izbornost i inovativnost sadržaja, kako na prijediplomskom tako i na diplomskom studiju. Poput ostalih istovrsno ustrojenih studija na Filozofskome fakultetu prijediplomski program komparativne književnosti obuhvaća 180 ECTS-bodova (odnosno 90 u dvopredmetnome režimu) i završava se stjecanjem naziva sveučilišni prvostupnik/sveučilišna prvostupnica (*baccalaureus/baccalaurea*) komparativne književnosti (univ. bacc. litt. comp.), dok se diplomski studij, koji obuhvaća 120 ECTS-bodova (odnosno 60 u dvopredmetnome režimu), završava stjecanjem naziva sveučilišni magistar/sveučilišna magistra komparativne književnosti (univ. mag. litt. comp.).

Studijski program komparativne književnosti studente osposobljava za rad u nizu područja: na sveučilištu, u znanstvenim institutima, u školstvu, knjižnicama, leksikografskoj struci, nevladinu sektoru, kulturnoj politici, kazališnim i kinematografskim institucijama, medijima (uključujući internetske portale), nakladničkoj djelatnosti, prevoditeljstvu, marketingu i odnosima s javnošću. Komparatisti književnosti nalaze se i na čelnim mjestima medijskih ustanova, javne i komercijalnih televizija, na uredničkim i novinarskim mjestima u dnevnim novinama i tjednim izdanjima, u izdavačkoj djelatnosti, marketinškim agencijama, državnim institucijama i diplomatskoj službi.

Studij na Odsjeku svojom je ponudom i strukturom iznimno pogodan za mobilnost studenata u domaćim i međunarodnim razmjerima. Preko programa Erasmus+ Odsjek je uspostavio suradnju sa srodnim inozemnim institucijama (u Ljubljani, Beču, Berlinu, Kopenhagenu, Aarhusu, Lilleu, Trstu, Udinama, Edinburghu, Jeni, Madridu, Poznańu, Eskişehiru i dr.). Time je dodatno povećana mobilnost studenata komparativne književnosti, koji i danas redovito odlaze na studijske boravke u trajanju od jednoga ili dvaju semestara, a i studenti s drugih sveučilišta rado pohađaju nastavu u okviru programa studija komparativne književnosti.

Studenti se također uključuju u različite izvannastavne znanstvene i kulturne projekte, među kojima se posebice izdvajaju dva časopisa koje Klub studenata Odsjeka uređuje i izdaje niz godina: *Studentski časopis za književnost, književnu i kulturalnu teoriju k.* (od 2002. godine) i *Ka/Os*, časopis za književnu praksu i kritiku (od 2003. godine). Klub je u dvama navratima 2014. i 2018. organizirao (regionalne) studentske konferencije, a višekratno je nagrađivana i njegova Kazališna sekcija, koja je 2016. godine preimenovana u *Teatar K*.

Odsjek za komparativnu književnost također služi kao organizacijski temelj i domaćin Doktorskoga studija književnosti, izvedbenih umjetnosti, filma i kulture, koji je pokrenut 2008. godine. Nositelj mu je Filozofski fakultet, a u pripremanju i izvođenju sudjeluju nastavnici i znanstvenici s Odsjeka, kao i oni s katedara za književnost na ostalim odsjecima Filozofskoga fakulteta. Uključeni su i nastavnici i znanstvenici iz Zavoda za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti te Akademije dramske umjetnosti iz Zagreba, kao i s filozofskih fakulteta i umjetničkih akademija u Osijeku, Rijeci i Zadru te gostujući predavači iz inozemstva. Studij je organiziran u skladu s aktualnim kulturno-znanstvenim iskustvima studija književnosti u svijetu te u ovako osmišljenu širem multidisciplinarnu okviru u kojem se povezuju srodne discipline i umjetnosti nije postojao ni na jednom od hrvatskih sveučilišta. U okviru studija organizirana je u siječnju 2012. godine i prva međunarodna poslijediplomska konferencija pod nazivom *Dosezi psihoanalize: književnost, izvedbene umjetnosti, film i kultura*, a u travnju 2023. godine u zagrebačkom se Multimedijalnom institutu održao prvi skup studentica i studenata doktorskoga studija, uz zamisao da se skup nastavi redovito održavati.

Sâm poslijediplomski studij književnosti ima dugu tradiciju i jedan je od najstarijih poslijediplomskih studija ne samo na Filozofskom fakultetu nego i na Sveučilištu u Zagrebu. Studij je utemeljen 1961. godine (pod prvotnim nazivom „III. stupanj Književnosti“), a nakon što je vodstvo od profesora Frana Petrèa preuzeo Milivoj Solar, vodili su ga pojedini nastavnici Odsjeka za komparativnu književnost. Mnogi su redovito sudjelovali i u njegovoj izvedbi, zajedno s kolegama s drugih odsjeka i institucija. U okviru studija doktorirali su i znanstveno se profilirali brojni profesori i profesorice koji predaju na katedrama za književnost Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, kao i na drugim fakultetima i umjetničkim akademijama u Zagrebu, Hrvatskoj i inozemstvu. Studij se redovito nastojao uskladiti s trenutnim razvojem i potrebama svjetske humanistike, pa je od 2017. godine preoblikovan osuvremenjenim i proširenim programom (u suradnji s Muzičkom akademijom) te otad postoji pod novim imenom Poslijediplomskoga doktorskog studija znanosti o književnosti, teatrologije i dramatologije, filmologije, muzikologije i studija kulture.

ISTRAŽIVAČKA USMJERENJA

Tijekom desetljeća na Odsjeku za komparativnu književnost bile su zastupljene brojne i raznovrsne teme, pri čemu su se u području teorije nastojali redovito uključivati aktualni teorijski pravci, koje je Miroslav Beker predstavio u još uvijek nezamjenjivu priručniku *Suvremene književne teorije* (1986, revidirano i nadopunjeno izdanje 1999. godine). Počevši od ruskoga formalizma, strukturalizma, stilističke kritike i teorije interpretacije, koji su dominirali hrvatskom i zapadnom znanosti o književnosti u vrijeme nakon utemeljenja Odsjeka 1956. godine (a posljednja je metoda reaktualizirana i osuvremenjena i u novijim interpretativnim analizama Pavla Pavličića i Milivoja Solara), u idućim se desetljećima uvode i suvremeniji pristupi poput semiotike, poststrukturalizma i dekonstrukcije. Osobita se pozornost pritom posvećivala teoriji proze, od temeljnih radova Milivoja Solara o njezinoj naravi i problematici klasifikacije preko proučavanja semantike pripovjednoga teksta (Gajo Peleš) do naratologije (Dean Duda). Vrijedilo bi, između ostaloga, istaknuti i Solarov pionirski rad u području proučavanja odnosa književnosti i mita, kao i filozofije književnosti. Od 2000. godine na Odsjeku su zastupljene i suvremene kulturalne teorije, točnije kulturalni studiji (uvodi ih Dean Duda), psihoanaliza i feministička kritika (Lada Čale Feldman i Željka Matijašević), novi historizam i kulturni materijalizam (Gordana Slabinac, David Šporer) te iterologija, odnosno proučavanje kulture putovanja (Dean Duda).

U znanstveno-nastavnoj djelatnosti Odsjeka nastoje se obuhvatiti i svi segmenti povijesti književnosti zapadnoga kruga, od antike i srednjega vijeka do suvremene književnosti, odnosno postmodernizma, koji su inaugurirali Milivoj Solar i Gordana Slabinac. Gordana Slabinac svoj je rad u tome području povezala s prethodnim istraživačkim i predavačkim interesom za avangardu, dok ga je Milivoj Solar proširio i na aktualnu teorijsku problematiku krize ukusa. Osim temeljnih periodizacijskih kolegija redovito se uključuju i nešto specifičnije teme, koje nerijetko spajaju književnopovijesnu s teorijskom i/ili kulturnopovijesnom tematikom, poput parodije (Gordana Slabinac), autobiografije (Andrea Zlataar), Biblije i književnosti (Andrea Zlataar, Cvijeta Pavlović), antimodernizma (Zoran Kravar), povijesti knjige i autorstva (David Šporer), kontrakturnoga pokreta 1960-ih (Željka Matijašević) i dr.

Od njegova osnutka važno mjesto u radu Odsjeka zauzimaju komparativna proučavanja hrvatske književnosti. Njezina različita razdoblja kao i pojedine uže teme također su zastupljeni u nastavi, a nastavnici s Katedre za komparativno proučavanje hrvatske književnosti, ali i s ostalih katedara do danas su objavili niz značajnih poredbenopovijesnih priloga, u tom području pogotovo Ivo Hergešić i Ivan Slamnig te potom Mirko Tomasović, Pavao Pavličić, Zoran Kravar i u mlađem naraštaju Cvijeta Pavlović, pri čemu je na Odsjeku razvijena i poddisciplina traduktologije, odnosno p(r)oučavanja književnoga prevođenja.

Na Odsjeku je uspostavljena i značajna stihološka tradicija, u kojoj su kroz spregu teorijskih i povijesnih istraživanja Ivan Slamnig i Svetozar Petrović (osobito utjecajan u području semantike stihovnih oblika) uspostavili zasade na kojima su svoj znanstveno-nastavni rad nastavili Pavao Pavličić i Zoran Kravar, a potom i Slaven Jurić. Nastavnici i u tome segmentu posebnu pozornost posvećuju vezama hrvatske i inozemnih književnih kultura, kontinuirano nadopunjujući pojedina poglavlja poredbene povijesti hrvatske versifikacije, čije je temelje postavio Ivan Slamnig u njezinu jedinomom postojećem pregledu (1981).

I u dosadašnjem se radu Katedre za teatrologiju i dramatologiju u pravilu kombinira teorijsko-metodološka refleksija (okrunjena i dvotomnim priručnikom *Uvod u suvremenu teatrologiju* Borisa Senkera iz 2010. i 2013. godine) s temama iz povijesti hrvatske i zapadne dramske književnosti, kao i s njihovim recentnijim

Slijeva nadesno: Dean Duda, Pavao Pavličić, Cvijeta Pavlović, Zoran Kravar, Slaven Jurić, 1998.

ostvarenjima te izvedbenom praksom. Boris Senker dao je osobit doprinos u područjima renesansne i suvremene drame i kazališta, kao i redateljskoga kazališta, dok Lada Čale Feldman – koja je, između ostaloga, uvela i značajnu temu metateatra – razvija spregu teatroloških s književnoteorijskim, feminističkim i antropološkim interesima.

Zahvaljujući ponajprije Anti Peterliću, koji je utemeljio sveučilišnu nastavu filmologije u Hrvatskoj, na Odsjeku se kontinuirano i intenzivno razvija i p(r)oučavanje povijesti i teorije filma. Nakon Ante Peterlića, koji je uz spomenute *Osnove teorije filma* objavio još nekoliko nezamjenjivih priloga u tome području (uključujući niz studija o pojedinačnim autorima ili djelima te postumno *Povijest filma: rano i klasično razdoblje* iz 2008. godine), njegov je rad nastavio Nikica Gilić, koji je također objavio nekoliko studija temeljnih za daljnji istraživački i nastavni rad (*Filmske vrste i rodovi* te *Uvod u teoriju filmske priče* iz 2007. godine, *Uvod u povijest hrvatskog igranog filma* iz 2010. godine).

Priliku za rekapitulaciju znanstveno-nastavnih zasluga pojedinih članova Odsjeka pružile su i različite obljetnice, kada su povodom proslave rođendana pojedinih članova Odsjeka objavljivani prigodni zbornici. Također, posljednje su tri obljetnice Odsjeka obilježene prigodnim znanstveno-istraživačkim priložima, časopisnim temama i programima posvećenima aktualnoj problematici u istraživačkoj praksi, kao i u studiju komparativne književnosti.

Nastavljajući prethodnu i sad već bogatu tradiciju, i najmlađi naraštaj nastavnika izgrađuje vlastiti znanstveno-nastavni profil, s naglaskom na različitim područjima, od teorija poststrukturalizma i dekonstrukcije (Luka Bekavac), naratologije te feminističke kritike u sprezi s proučavanjem popularne kulture (Maša Grdešić) ili pak sa psihoanalizom (Ana Tomljenović), avangarde i suvremenoga pjesništva (Branislav Oblučar), komparativne povijesti hrvatske književnosti s naglaskom na vezama i paralelama s književnostima engleskoga područja (Kristina Grgić), književne recepcije, empirijskih pristupa književnosti te hrvatsko-japanskih književnih paralela (Lovro Škopljanać), do postdramskoga kazališta (Višnja Rogošić) i stilistike filma, odnosno teorije filma u širem smislu (Krunoslav Lučić).

POVIJEST ODSJEKA

Povijest poredbenoga proučavanja književnosti na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu započinje 1956. U veljači te godine Ivo Hergešić izabran je za profesora na ovom Fakultetu, a na njegov prijedlog osnovana je Katedra za komparativnu književnost. Profesor Hergešić prvotni je nacrt studija iznio još 1936. godine, kad je izabran za naslovnoga docenta komparativne književnosti na Filozofskome fakultetu, ali je svoju zamisao uspio ostvariti tek dva desetljeća kasnije. Tako se od ak. god. 1956/57. komparativna književnost mogla slušati kao jednopredmetni studij te kao prvi ili glavni predmet.

Hergešić, koji je nakon završenoga studija romanistike i germanistike na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (1927) pohađao seminar uglednoga francuskoga komparatista Fernanda Baldenspergera na Sorboni (1929–1930), utemeljio je studij na metodologiji tadašnje europske, osobito francuske komparatistike, poštujući pritom činjenicu da poredbeno proučavanje književnosti ima u hrvatskoj znanosti relativno dugu i bogatu tradiciju. Prema njegovoj zamisli studij komparatistike obuhvaćao je četiri glavna područja: teoriju i metodologiju komparativnoga proučavanja književnosti, opću povijest književnosti, komparativni studij hrvatske književnosti te teatrologiju, kojoj je Hergešić pristupao kao integralnu dijelu studija komparativne književnosti, držeći da su povijest i teorija kazališta najuže povezane s proučavanjem dramske književnosti.

Svako od tih temeljnih područja obuhvaćalo je zasebnu ispitnu materiju, a predavali su se različiti kolegiji: jedni su zahvaćali teorijske i metodološke probleme studija komparativne književnosti, drugi epohe ili razdoblja povijesti književnosti europskoga kulturnog kruga, treći veze i odnose hrvatske književnosti s drugim literaturama u nekom povijesnom razdoblju, a četvrti teoriju i povijest kazališta. Zamišljeno je također da studenti kroatistike (tadašnje jugoslavistike) slušaju i polažu kolegije iz opće povijesti književnosti. S druge strane studenti komparatistike morali su osim stručnih predmeta slušati i polagati ispite iz općih predmeta i iz poznavanja dvaju svjetskih jezika. Na Katedru su do kraja 1950-ih izabrani i asistenti: Breda Kogoj-Kapetanić za opću povijest književnosti, Svetozar Petrović za teoriju i metodologiju proučavanja književnosti te Darko Suvinić za teatrologiju.

Budući da je studij komparatistike izazvao veliko zanimanje studenata, nova se Katedra ubrzano razvija i 1962/63. postaje Odsjekom za komparativnu književnost, na kojemu prvobitno zamišljeni predmeti, uz manje izmjene i određena proširenja, postaju katedrama. Odsjek je tako isprva obuhvaćao četiri katedre: Teorija i metodologija proučavanja književnosti, Opća povijest književnosti, Komparativna povijest hrvatske književnosti (do 1990. nominalno Katedra za komparativnu povijest hrvatske i ostalih jugoslavenskih književnosti) i Teatrologija.

Slijeva nadesno: Cvijeta Pavlović, Andrea Zlatar Violić, Željana Vučina Peh, Milivoj Solar, Gordana Slabinac, Željka Matijašević, 2006.

Prvobitna zamisao znanstvenoga i nastavnoga rada pritom se proširila i obogatila u skladu s razvojem svjetske komparatistike. Sukladno tomu Katedra za teoriju i metodologiju od tada osim uže metodologije komparativna proučavanja književnosti uključuje i opću metodologiju proučavanja književnosti i teoriju književnosti kao zasebnu znanstvenu disciplinu. Katedra za opću povijest književnosti obuhvaća sintetičko proučavanje literatura europskoga kulturnog kruga, ali organizira i nastavu pregleda tzv. svjetske književnosti, koju su u određenom razdoblju pohađali uglavnom studenti kroatistike. Katedra za komparativnu povijest hrvatske književnosti orijentira se sve više prema samostalnim istraživanjima odnosa hrvatske s ostalim svjetskim književnostima, a Katedra za teatrologiju proširuje se i na filmsku problematiku, pa uskoro postaje Katedrom za teatrologiju i filmologiju. Studij se završavao polaganjem diplomskoga ispita, koji se sastojao od pisanog eseja iz svakoga od četiriju područja te usmenoga ispita.

Razgranat znanstveni i nastavni rad zahtijevao je nove nastavnike i suradnike, pa su na Odsjek u idućim godinama postupno tokom 1960-ih birani Ivan Slamnig (za komparativnu i opću povijest književnosti), Maja Hribar-Ožegović (za teatrologiju), Đuro Novalić (za komparativnu povijest hrvatske književnosti), Milivoj Solar (za teoriju i metodologiju proučavanja književnosti), Rudolf Sremec (za filmologiju), Ante Peterlić (za filmologiju), Tomislav Kurelec (za opću povijest književnosti), a tokom 1970-ih Pavao Pavličić (za komparativnu povijest hrvatske književnosti), Miroslav Beker (za teoriju i metodologiju proučavanja književnosti, pre-

šao s Anglistike), Mirko Tomasović (za komparativnu povijest hrvatske književnosti), Gordana Slabinac (za opću povijest književnosti), Boris Senker (za teatrologiju), Gajo Peleš (za opću povijest književnosti) i Zoran Kravar (za teoriju književnosti).

Do veće promjene u organizaciji nastave komparativne književnosti dolazi ak. god. 1972/73. Naime nakon dugotrajnih i opsežnih priprema Odsjek organizira nastavu prema načelu izbornih kolegija. Kolegiji se mijenjaju svake godine i objavljuju prije početka nastave, a studenti ih biraju prema utvrđenim kriterijima odnosa između temeljnih ispitnih područja i minimuma zahtjeva koji se postavljaju za svaku studijsku godinu, kao i za završni ispit prije diplome. Drugim riječima, studenti moraju odslušati i položiti stanoviti broj opće-povijesnih, teorijsko-metodoloških, poredbeno-povijesnih i teatrološko-filmoloških kolegija. Težište cjelokupna nastavnoga rada nije na općim pogledima i kvantiteti usvojene građe, nego na usvajanju metodologije znanstvenoga rada i na kvaliteti obrade užih tematskih područja. Jedino završni ispit ima karakter pregleda cjelokupna područja, a sustav izbornih kolegija dovoljno je elastičan da dopušta i određene mogućnosti uže specijalizacije.

Elastičnost sustava izbornih kolegija omogućila je i bolju suradnju Odsjeka za komparativnu književnost s ostalim odsjecima na Filozofskome fakultetu, a Odsjek po potrebi organizira i posebnu nastavu za prvu godinu onih studijskih grupa koje takvu nastavu određuju ili preporučuju.

Sustav je također omogućio da u okviru Odsjeka za komparativnu književnost otpočne nastava bibliotekarstva na Filozofskome fakultetu. Godine 1976. osnovana je Katedra za bibliotekarstvo, koju je vodio profesor Gajo Peleš, a u okviru nje organiziran je dvogodišnji dodiplomski studij bibliotekarstva. Taj je studij izazvao veliki interes, Katedra se ubrzo razvila te 1981. godine prerasla u samostalnu studijsku grupu u okviru Odsjeka za bibliotekarstvo i društveno-humanističku informatiku, današnjega Odsjeka za informacijske i komunikacijske znanosti.

Nakon promjene u sustavu studija ak. god. 1972/73. nije više bilo većih modifikacija u organizaciji znanstvenoga i nastavnoga rada na Odsjeku sve do početka implementacije bolonjskoga procesa u ak. god. 2005/06, za koji je ranija reforma zapravo već bila pripremila temelje. Odsjek je u dogovoru sa studentima viših godina odlučio uvesti jednosemestralne kolegije za sve godine studija i omogućiti studentima treće i četvrte godine rad prema bolonjskim načelima. Svi kolegiji dobili su status izbornih. U ak. god. 2008/09. studij je podijeljen na prijediplomsku i diplomsku razinu, i otada je organiziran kao jednopredmetni ili dvopredmetni, prema shemi 3 godine (prijediplomski) + 2 godine (diplomski).

Od sredine 1980-ih godina došlo je i do značajnih kadrovskih promjena, na Odsjek dolaze Andrea Zlatac (za područje opće povijesti književnosti) i Dean Duda (za područje teorije književnosti). Sredinom 1990-ih godina pristiglo je još dvoje mlađih članova, najprije Cvijeta Pavlović (za područje komparativne povijesti hrvatske književnosti), a potom i Slaven Jurić (za područje teorije književnosti). Nakon njih na Odsjek su stigli i Nikica Gilić (za područje filmologije) te David Šporer, Tomislav Brlek (prešao s Anglistike) i Željka Matijašević na Katedru za opću povijest književnosti. Godine 2005. na Odsjek je s Instituta za etnologiju i folkloristiku došla Lada Čale Feldman (na Katedru za teatrologiju i dramatologiju), a idućih se godina zapošljavaju Maša Grdešić (za teoriju književnosti), Luka Bekavac (za komparativnu povijest hrvatske književnosti, potom za teoriju književnosti), Višnja Rogošić (za teatrologiju), Kristina Grgić (za komparativnu povijest hrvatske književnosti), Branislav Oblučar (za opću povijest književnosti), Krunoslav Lučić (za filmologiju), Ana Tomljenović (za opću povijest književnosti), Lovro Škopljanac (za komparativnu povijest hrvatske književnosti) te

2021. godine Petra Požgaj (za teoriju književnosti i kulture). Godine 2013. kao aktivan član Odsjeka preminuo je profesor Zoran Kravar.

U skladu s promjenama koje su se odvijale u komparatistici, a i šire u proučavanju književnosti i u društveno-humanističkim disciplinama, na Odsjeku se nastavni program redovito osuvremenjivao i proširivao na nova područja. Od 2000. godine u program su uključene suvremene kulturalne teorije te je, s obzirom na njihovu sad već višegodišnju zastupljenost u radu Odsjeka, Katedra za teoriju i metodologiju proučavanja književnosti akademske godine 2015/16. preimenovana u Katedru za teoriju književnosti i kulture. Također, s daljnjim razvojem znanstvenoga proučavanja filma i izvedbenih umjetnosti Katedra za teatrologiju i filmologiju 2008. godine razdvaja se, pa nastaju Katedra za teatrologiju i dramaturgiju te Katedra za filmologiju. Interdisciplinarnost i otvorenost ostaju trajne odrednice i temeljna načela rada na Odsjeku, a to podrazumijeva da će Odsjek nastaviti dosadašnjim smjerom obogaćivanja nastavnih sadržaja u uskoj vezi s istraživačkim radom.

Odsjek

Djelatnici Odsjeka za komparativnu književnost

DJELATNI

BEKAVAC, Luka (Osijek, 1976) (2006) 2006. znan. novak, 2012. viši asist. – poslijedoktorand, 2016. doc., 2023. izv. prof.

BRLEK, Tomislav (Zagreb, 1971) (2000, od 1996. do 2000. na Odsjeku za anglistiku) 2000. mlađi asist., 2009. doc., 2017. izv. prof.

ČALE FELDMAN, Lada (Zagreb, 1963) (2005) 2005. red. prof.

DUDA, Dean (Pula, 1963) (1990) 1990. asist., 1997. viši asist., 2000. doc., 2004. izv. prof., 2010. red. prof.

GILIĆ, Nikica (Split, 1973) (1998) 1998. znan. novak, 1999. mlađi asist., 2003. asist., 2006. viši asist., 2007. doc., 2012. izv. prof., 2019. red. prof.

GRDEŠIĆ, Maša (Zagreb, 1978) (2004) 2004. znan. novakinja, 2011. viša asist., 2015. doc.

GRGIĆ, Kristina (Bihać, Bosna i Hercegovina, 1978) (2007) 2007. znan. novakinja, 2013. viša asist. – poslijedoktorandica, 2017. doc., 2023. izv. prof.

- JURIĆ, Slaven (Zenica, Bosna i Hercegovina, 1966) (1995) 1995. mlađi asist., 2000. asist., 2005. viši asist., 2007. doc., 2013. izv. prof.
- KAČIĆ ROGOŠIĆ, Višnja (Split, 1976) (2007) 2007. znan. novakinja, 2013. viša asist. – poslijedoktorandica, 2017. doc., 2023. izv. prof.
- LEKO, Tena (Slavonski Brod, 1983) (2012) 2012. tajnica Odsjeka za komparativnu književnost.
- LUČIĆ, Krunoslav (Zagreb, 1981) (2008) 2008. znan. novak, 2014. poslijedoktorand, 2019. doc.
- MATIJAŠEVIĆ, Željka (Zagreb, 1968) (2000) 2000. asist., 2001. viša asist., 2003. doc., 2009. izv. prof., 2014. red. prof.
- OBLUČAR, Branislav (Bjelovar, 1978) (2008) 2008. znan. novak, 2014. poslijedoktorand, 2018. doc.
- OSTOJIĆ, Luka (Šibenik, 1987) (2021) 2021. asist.
- PAVLOVIĆ, Cvijeta (Zagreb, 1970) (1995) 1995. mlađa asist., 1999. asist., 2003. viša asist., 2006. doc., 2010. izv. prof., 2017. red. prof.
- POŽGAJ, Petra (Varaždin, 1994) (2021) 2021. asist.
- ŠKOPLJANAC, Lovro (Zagreb, 1984) (2009) 2009. znan. novak, 2013. viši asist. – poslijedoktorand, 2020. doc.
- ŠPORDER, David (Rijeka, 1973) (1999) 1999. mlađi asist., 2009. doc., 2017. izv. prof., 2024. red. prof.
- TOMLJENOVIĆ, Ana (Zagreb, 1982) (2008) 2008. znan. novakinja, 2015. poslijedoktorandica, 2021. doc.
- ZLATAR VIOLIĆ, Andrea (Zagreb, 1961) (1986) 1986. stručna suradnica, 1989. znan. asist., 1996. doc., 1999. izv. prof., 2004. red. prof.

PREMINULI, UMIROVLJENI I OSTALI BIVŠI DJELATNICI

- BEKER, Miroslav (Karlovac, 1926 – Zagreb, 2002) (1954–1996, do 1970. na Odsjeku za anglistiku) 1954. asist., 1963. doc., 1971. izv. prof., 1976. red. prof.
- FLEGAR, Dunja (Zagreb, 1975) (2003–2012) 2003. tajnica Odsjeka za komparativnu književnost.
- HERGEŠIĆ, Ivo (Zagreb, 1904 – Zagreb, 1977) (1955–1971) 1955. izv. prof., 1962. red. prof.
- HORVAT, Tina (Zagreb, 1984) (2019–2019) 2019. tajnica Odsjeka za komparativnu književnost.
- HRIBAR-OŽEGOVIĆ, Maja (Zagreb, 1937 – Zagreb, 2023) (1962–1999) 1962. asist., 1970. doc., 1977. izv. prof.
- KOGOJ-KAPETANIĆ, Breda (Zagreb, 1928 – Seattle, Sjedinjene Američke Države, 2020) (1957–1973) 1957. asist., 1966. doc.
- KRAVAR, Zoran (Zagreb, 1948 – Zagreb, 2013) (1973–2013) 1973. asist., 1978. doc., 1984. red. prof.
- KUDRNA, Biserka (Zagreb, 1937) (1964–2002) 1964. tajnica Odsjeka za komparativnu književnost.
- KURELEC, Tomislav (Karlovac, 1942) (1968–1971) 1968. asist.
- NOVALIĆ, Đuro (Subotica, Srbija, 1938 – Zagreb, 2000) (1963–1992) 1963. asist., 1970. doc., 1977. izv. prof.
- PAVLIČIĆ, Pavao (Vukovar, 1946) (1970–2016) 1970. asist., 1975. doc., 1980. izv. prof., 1985. red. prof., 2017. prof. emeritus.
- PELEŠ, Gajo (Karlovac, 1931) (1972–1998) 1972. doc., 1977. izv. prof., 1983. red. prof.
- PETERLIĆ, Ante (Kaštel Novi, 1936 – Zagreb, 2007) (1966–2006) 1966. asist., 1974. doc., 1978. izv. prof., 1984. red. prof.
- PETROVIĆ, Svetozar (Karlovac, 1931 – Novi Sad, Srbija, 2005) (1959–1970) 1959. asist., 1966. doc.
- RUŽIĆ DIVJAK, Ivana (Zagreb, 1986) (2015–2019) 2015. tajnica Odsjeka za komparativnu književnost.

SENKER, Boris (Zagreb, 1947) (1971–2015) 1971. asist., 1983. doc., 1990. izv. prof., 1996. red. prof., 2018. prof. emeritus.

SLABINAC, Gordana (Osijek, 1945 – Zagreb, 2023) (1971–2010) 1971. asist., 1985. doc., 1995. izv. prof., 2001. red. prof.

SLAMNIG, Ivan (Metković, 1930 – Zagreb, 2001) (1960–1991) 1960. predavač, 1981. izv. prof., 1987. red. prof.

SOLAR, Milivoj (Koprivnica, 1936) (1963–2008) 1963. asist., 1965. doc., 1971. izv. prof., 1976. red. prof., 2007. prof. emeritus.

SREMEC, Rudolf (Vinkovci, 1909 – Zagreb, 1999) (1963–1968) 1963. honorarni suradnik.

SUVIN, Darko (Zagreb, 1930) (1959–1967) 1959. asist.

TOMASOVIĆ, Mirko (Split, 1938 – Zagreb, 2017) (1971–1999) 1971. asist., 1977. predavač, 1980. izv. prof., 1986. red. prof.

UGLIK, Mateja (Vukovar, 1988) (2019–2022) 2019. tajnica Odsjeka za komparativnu književnost.

